

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2010 – 2014

Лајковац
децембар 2009. године

САДРЖАЈ

Одељак 1	Увод
1.1	Уводна реч Председника
1.1а	Уводна реч Начелника
1.2	Канцеларија за младе општине Лајковац
1.3.	Савет за младе
1.4.	Комисија за израду ЈАПМ
Одељак 2	Принципи и вредности
Одељак 3	Контекст
3.1	Географски подаци
3.2	Демографски подаци
3.3	Анализа кључних актера
3.4	Анализа ресурса
3.5	SWOT анализа
3.6	Пресек стања и положаја младих
Одељак 4	Стратешки правци и приоритети
Одељак 5	Повезаност другим стратешким документима
5.1	Повезаност са Националном стратегијом за младе
5.2	Повезаност са другим локалним стратегијама
Одељак 6	Механизми имплементације
Одељак 7	Промоција активности дефинисаних АП-ом

АНЕКСИ	
Анекс 1	Акциони план за 2010 годину
Анекс 2	Акциони план 2011 – 2014 године

Одељак 1

УВОД

1.1 Уводна реч Председника општине

У хијерархији стратешких докумената, у нашој локалној самоуправи Локални акциони план за младе, по мени је од изузетне важности. Организовано бргом о младима, постављају се озбиљни и јаки темељи будућности.

Ослоњен на Националну стратегију за младе, овај акциони план је један садржајан документ са прилично свеобухватном визијом.

Општина Лајковац има добре предуслове за његову реализацију, што је резултат континуиране бриге о младима, нашта се и у будућности може рачунати, укључујући и пуну подршку за имплементацију израђеног документа.

Учинићу све, да Локални акциони план за младе добије своју конкретну примену и својом реализацијом одистински буде од помоћи младима.

Председник општине

Душан Живановић

Одељак 1

УВОД

1.1a Уводна реч Начелника општине

У жељи да се на целовит и оперативан начин сагледају проблеми и креирају мере за побољшање статуса младих и на основу тога направи квалитетан план њиховог решавања приступило се изради Локалног акционог плана за младе 2010 – 2014. година.

Овај акциони план за наше младе суграђане израђен је на основу методологије и принципа на којима почива Национална стратегија за младе.

Као начелник Општинске управе Лајковац желим да се захвалим свим учесницима у изради документа који су својим одговорним и пожртвованим радом допринели да буде израђен квалитетно.

Израдом документа урађен је велики посао, али најтежи део нам тек предстоји. Спровођење плана и реализација зацртаних циљева показаше колико смо способни да заиста, у практичном животу, помогнемо младима у Лајковцу, а не само деклеративно и популистички.

На нама као органу локалне управе и представницима грађана је да обезбедимо ефикасну подршку за реализацију наведених активности, како бисмо достигли јасне и реалне циљеве.

Начелник општине

Живорад Бојчић

1.2. КАНЦЕЛАРИЈА ЗА МЛАДЕ

Канцеларија за младе (КЗМ) општине Лајковац основана је одлуком Председника општине Лајковац у априлу 2008. године. Активан рад Канцеларије отпочео је у септембру исте године. Канцеларија је лоцирана у улици Владике Николаја. Канцеларија има једног запосленог локалног координатора.

У досадашњем периоду, Канцеларија је спровела следеће активности:

- Септембар, 2008. године: урађена је промоција Савета за младе и новопостављеног координатора, као и презентација пројекта "Клуб младих Колубара"
- Октобар, 2008. године: започело се са реализацијом пројекта "Клуб младих Колубара", у оквиру кога је реализовано више мањих пројеката и то:
 - "Бициклијада" са формалним партнером ПСД "Ђира" Лајковац
 - Школа новинарства
 - Школа плеса
 - Ликовна радионица
 - Програми неформалног образовања – радионице на тему *Болести зависности*;
- Новембар, 2008. године:
 - наставило се са реализацијом пројекта "Клуб младих Колубара". Млади новинари (полазници школе новинарства) добили су термин на РТВ "Пруга" недељом поподне у коме су радили емисију за младе. Млади новинари су радили и две емисије на ТВ "Јаста";
 - у Великој сали Градске куће представљен је рад КЗМ и реализовани пројекти. Том приликом је приређена изложба полазника ликовне радионице, присутнима су се својом кореографијом представили и приредили пригодан програм полазници школе плеса, млади новинари су урадили интервјуе са општинским челницима, додељене су дипломе учесницима пројекта *Болести зависности*;
- Децембар, 2008. године: одржано је неколико састанака са директорима ЈП "Културни центар", РТВ "Пруга", "Библиотека" и средња школа "17 септембар" и председником ПСД "Ђира" у вези покушаја одрживости пројекта "Клуб младих Колубара";
- Јануар, 2009. године: покренути су програми Омладинског предузетништва у Средњој школи "17 септембар" за завршне разреде у организацији МОС-а, Републичке агенције за МСПП и Норвешке организације "ВЕР". За старије од осамнаест година покренут је програм Омладинског предузетништва у организацији МОС-а и USAID-а.
- Фебруар, 2009. године одржан је састанак Савета за младе и свих Институција које се баве младима на локалу, донета је одлука да се почне са израдом Акционог плана за младе.

- Март, 2009. године: КЗМ Лајковац учествовала је на 2. Сајму омладинских идеја у Новом Бечеју.
- Април 2009. године:
 - са USAID-ом потписан уговор за програм Омладинског предузетништва
 - КЗМ је са општином Лајковац конкурисала код МОС-а за израду "Мини Пич" терена
 - КЗМ је преко ЈП "Дирекција" обезбедила песак за терен за одбојку на плажи поред реке Колубаре, који су волонтери Канцеларије и уредили
 - у сарадњи са НВО "Рука руци" реализована акција чишћења јавних површина и уређење плажа и обале на реци Колубари
 - покренута, са Фондом Екологије, акција "За чистији Лајковац"
 - укључивање у регионални пројекат "Иницијатива младих против наркоманије";
- Мај, 2009. године:
 - почели су тренинзи за полазнике Омладиско предузетништво у организацији МОС-а и USAID-а
 - КЗМ је са ПСД "Ћира" организовао "Фрушкогорски маратон" и "Бициклијаду"
 - КЗМ је са плесном секцијом КУД "Железничар" и Средњом школом "17 септембар" организовао "Матурску параду";
- Јун, 2009. године:
 - настављени тренинзи Омладинско предузетништво
 - КЗМ је учествовала на презентацији "Са младима у Европу" у организацији Centrum Poloniust Pegaz.
 - КЗМ организовала сплаварење Ибром за полазнике Омладинског предузетништва;
- Јул, 2009. године:
 - КЗМ организовао одлазак на Дринску регату.
 - Крајем месеца именована Радна група за израду ЛАПМ.
- Август, 2009. године: прикупљени извештаји од локалних институција које се баве младима о стању младих, који ће бити коришћени за израду ЛАПМ.
- Септембар, 2009. године:
 - организован тренинг за Радне групе из два града (Ваљево, Лозница) и две општине (Лајковац, Осечина) за израду ЛАПМ.
 - потписан протокол о сарадњи са НВО "Добри људи" из Ваљева о спровођењу заједничког пројекта "Млади против наркоманије".
 - У Средњој школи "17 септембар" урађена презентација пројекта "Млади и наука, Велики прасак" са истраживачима "Владимир Мандић Манда" из Ваљева.

У наведеним активностима учествовало је преко 1500 младих.

Координатор КЗМ је у предходном периоду учествовао на шест едукативних семинара.

КЗМ ће у будућности радити на јачању својих капацитета и још интензивнијем и свеобухватнијем раду. Канцеларија планира да настави са досадашњим, и покрене нове активности. Основане смернице у даљем раду КЗМ биће одређене Локалним акционим планом за младе.

1.3. САВЕТ ЗА МЛАДЕ

Одлуком председника Општине Лајковац, у септембру 2008. године формиран је Савет за младе Општине Лајковац. Савет за младе:

- иницира и учествује у изради локалне омладинске политике у области образовања, спорта, коришћења слободног времена, повећања запослености, информисања, активног учешћа, обезбеђивању једнаких шанси, здравства, културе, равноправности полова, спречавању насиља и криминалитета, приступа правима, одрживог развоја и животне средине и другим областима од значаја за младе;
- учествује у изради посебних локалних акционих планова и програма у сагласности са Националном стратегијом за младе;
- прати остваривање акционих планова и програма за младе и локалне омладинске политике;
- доноси закључке и даје мишљења о питањима из своје надлежности и о њима обавештава органе општине;
- даје мишљење на предлоге прописа и одлука које доноси Скупштина општине у областима значајним за младе;
- усваја годишње и периодичне извештаје о остваривању локалне омладинске политике и локалних акционих планова и програма за младе и подноси их Скупштини Општине, председнику Општине и Општинском већу;
- иницира припрему пројеката или учешће у програмима или пројектима за младе у циљу унапређења положаја младих и обезбеђења остваривања њихових права која су у надлежности Општине;
- координира и подстиче сарадњу између општине и омладинских организација и удружења и пружа помоћ у реализацији њихових активности;
- координира и подстиче остваривање међуопштинске сарадње која се односи на омладину и о томе обавештава органе општине;

Чланове Савета за младе општине Лајковац, чине

Ред Бр	СТРУКТУРА САВЕТА ЗА МЛАДЕ	
	Име и презиме	Институција
1	Ранко Филиповић	Локална самоуправа
2	Горан Милинчић	Просвета
3	Снежана Жуњић	Социјална заштита
4	Катарина Пантелић	Здравство
5	Милица Жарић	Запошљавање
6	Мила Митровић	Просвета
7	Биљана Несторовић	Друштвене организације
8	Ружица Срећковић Маријана Матовић	Невладин сектор
9	Никола Ранковић	Спортске организације
10	Бранко Михаиловић	Неформалне групе
11	Ненад Џајевић Владан Матић Бранка Бабовић Владимир Марић	Формалне групе младих
12	Горан Анђелић	Верска заједница

- При формирању Савета за младе вођено је рачуна о принципу родне равноправности.

1.4 КОМИСИЈА ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ

На предлог Савета за младе председник општине Лајковац, донео је решење о именовању комисије за израду Локалног акционог плана за младе.

Комисију чине представници Општински институција које се по својој вокацији баве младима, друштвени и спортски организација, представници Школских парламената, лидери формални и неформални група младих и представник верске заједнице.

1. Ранко Филиповић – Председник Скупштине општине и Савета за младе
2. Радован Бајић – Координатор Канцеларије за младе, члан
3. Маријана Матовић – НВО "Рука Руци", члан
4. Горан Милинчић – Психолог, Центар за социјални рад, члан
5. Ружица Срећковић – Црвени крст, члан
6. Биљана Несторовић – Културни Центар, члан
7. Милица Жарић – Национална служба за запошљавање, члан
8. Катарина Пантелић – Дом здравља, члан
9. Мила Митровић – Дечија установа, члан
10. Горан Анђелић – верска заједница, члан
11. Драган Несторовић – професор Средња школа, члан
12. Иван Којић – представник националних мањина, члан
13. Бранка Бабовић – формална група младих, члан
14. Ненад Џајевић – формална група младих, члан
15. Владан Матић – формална група младих, члан
16. Слободан Јевросимовић – формална група младих, члан
17. Владимир Марић – формална група младих, члан
18. Никола Ђокоћ – Ученички парламент Средња школа "17 септембар", члан
19. Елеонора Ранковић – Ученички парламент Основна школа "Миле Дубљевић", члан
20. Јелена Милићевић – Ученички парламент Основна школа "Димитрије Туцовић", члан
21. Бранко Михаиловић – неформална група младих, члан
22. Никола Ранковић – неформална група младих, члан

Одељак 2 ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Локални акциони план за младе општине Лајовац, у току свог рада и креирању мера за побољшање статуса младих, користиће принципе на којима је рађена Национална стратегија за младе, јер произлазе из вредносног система чији су основ Устав Републике Србије, Универзална декларација о људским правима, Конвенција УН о правима детета са Протоколима, Конвенција Савета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакет о грађанским и политичким правима.

Принципи локалног плана акција су:

- **Поштовање људских права** - Обезбеђује се да сви млади имају иста права без обзира на пол, расу и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Обезбеђују се равноправне могућности за развој младих засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.
- **Равноправност** - Омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са разноврсним сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** - Подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих у складу са њиховим могућностима.
- **Доступност** - Препознају се и уважавају капацитети младих као важног друштвеног ресурса и исказује се поверење и подршка њиховим потенцијалима: млади знају, могу, умеју. Омогућава се и обезбеђује доступност свих ресурса младима Млади у Србији Обезбеђују се услови за очување здравља младих и квалитетно спровођење слободног времена. Афирмише се и стимулише постепено увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.
- **Солидарност** - Развија се интергенерацијска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.
- **Сарадња** - Подржава се и обезбеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче интергенерацијска сарадња, на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** - Обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** - Омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултуралног дијалога међу младима.
- **Целоживотно учење** - Промовише се целоживотно учење у којем се афирмишу знање и вредности и омогућава стицање компетенција. Обезбеђује се повезивање формалних и неформалних облика образовања и развијање и успостављање стандарда у образовању.
- **Заснованост** - Обезбеђује се да сви стратешки концепти, принципи и активности који се односе на младе буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања о младима.

3.1. ГЕОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Општина Лајковац се налази у Западној Србији, у средњем делу колубарске долине, на 44° и 30' северне географске ширине и 20° и 15' источне географске дужине. Територијално припада Колубарском округу, заједно са општинама Ваљево, Мионица, Уб, Љиг и Осечина, а граничи се са Лазаревцем, Ваљевом, Убом, Мионицом и Љигом.

Лајковац је смештен у непосредној близини Ибарске магистрале којом је од главног града Београда удаљен 69 километара, а од седишта округа Ваљева 27 километара. Због близине важних саобраћајница, повезан је фреквентним путним саобраћајем са Београдом, Чачком, Ваљевом, Шапцем, Лозницом и другим градовима. Налази се на траси будуће Јадранске магистрале (аутопут Београд – Јужни Јадран). Као познато железничко место, представља једну од важнијих станица на прузи Београд – Бар.

Општина Лајковац заузима површину од 186 км², са 19 насељених места: варош Лајковац, Јабучје, Врачевић, село Лајковац, Бајевац, Рубибреза, Пепељевац, Телије, Боговађа, Ратковац, Придворица, Непричава, Степање, Словац, Мали Борак, Стрмово, Доњи Лајковац, Скобаљ, Маркова Црква.

Лајковац се налази на надморској висини од 122 метра, у равничарско-брежуљкастом крају. Има пријатну умерено-континенталну климу. У непосредној близини су ваздушне бање: Дивчибаре (45 км), висораван на планини Маљен, и Рајац (30 км), испод Суворора.

У рељефу се истиче речна долина реке Колубаре са притокама Љигом и Топлицом.

По подацима из 2004. године, Општина заузима површину од 186 км² (од чега на пољопривредну површину отпада 13.891 ха, а на шумску 2.911 ха).

3.2 ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Табеларни прикази демографске слике општине Лајковац:

Површина и број становника према попису 2002.г. по насељеним местима

Редни број	Катастарска општина	Површина (ха.ар.м2)	% Од укупне површине	Број становника	% Од укупног Броја становника
1	Лајковац	1128.02.02	6.07	3 439	20.19
2	Село Лајковац			1 939	11.38
3	Стрмово	530.43.57	2.86	359	2.11
4	Степање	603.77.36	3.25	474	2.78
5	Словац	471.05.20	2.54	305	1.79
6	Скобаљ	555.57.55	2.99	241	1.41
7	Рубрибреза	591.80.88	3.19	804	4.72
8	Ратковац	519.04.28	2.80	378	2.22
9	Боговађа	864.93.87	4.66	578	3.39
10	Придворица	464.16.09	2.50	230	1.35
11	Пепељевљц	1158.67.20	6.24	727	4.27
12	Непричава	1296.80.53	6.98	676	3.97
13	Маркова Црква	297.08.12	1.60	110	0.65
14	Мали Борак	1043.60.40	5.62	490	2.88
15	Јабучје	4513.33.70	24.31	3 245	19.05
16	Доњи Лајковац	760.64.70	4.10	490	2.91
17	Врачевић	1579.90.09	8.51	1 021	5.99
18	Бајевац	1473.38.20	7.94	692	4.06
19	Ћелије	715.87.30	3.86	816	4.79
Укупно	Укупно	18568.11.06		17 062	

- Према попису из 2002. године, општина Лајковац има 17.062 становника. На територији Општине влада тенденција смањења броја становника (по попису из 1971. године, Општина је имала 18.270 становника, 1981. године – 17.950 становника, 1991. године – 17.716 становника). Сеоског становништва је 13.593, а градског 3.439.

Старосна структура становништва								
Старосна група (год)	Број 1971	%	Број 1981	%	Број 1991	%	Број 2002	%
0-9	2452	13,42	1195	6,66	2343	13,23	1695	9,93
10-14	1456	7,97	1182	6,58	1155	6,52	1087	6,37
15-19	1822	9,97	1287	7,17	1134	6,40	1170	6,86
20-24	1375	7,53	1199	7,24	1101	6,21	1079	6,32
25-29	940	5,15	1514	8,43	1211	6,84	1040	6,10
30-34	1180	6,46	1218	6,79	1286	7,26	1070	6,27
35-54								
55 i više	3782	20,70	4021	22,40	5033	28,41	4870	28,54
UKUPNO:	18270	100,00	17950	100,00	17716	100,00	17062	100,0

Становништво у општини Лајковац по старосној структури је равномерно распоређено.

- Млади у општини Лајковац чине 19,28% укупне популације

Укупан број становника према полу у три пописне године (тенденција броја становника)						
Година	Тотал становника	Број мушкараца	%	Број жена	%	Број жена на 100 мушкараца
1981	17950	8945	49,83	9005	50,03	101
1991	17716	8822	49,80	8894	50,20	101
2002	17062	8391	49,10	8671	50,80	103

Од укупног броја становника мушкараца је 8.391, а жена 8.671.

Укупан број младих, селектован према полу према попису из 2002 године.

Укупан број становника			Укупан број младих узраста 14- 30 година			% младих у односу на укупан број становника		
Укупно	Жене	Мушкарци	Укупно	Жене	Мушкарци	Укупно	Жене	Мушкарци
17062	8671	8391	3290	1575	1715	19,28	9,23	10,05

- Између броја мушких и женских лица постоји прилична уједначеност, како генерално, тако и код младих. .

Образовна структура становништва

Степен стручне спреме	I	II	III	IV	V	VI	VII
Лајковац	2 758	3 666	1 738	3 202		342	309

- Образовна структура становништва указује на велики број необразованих или недовољно образованих лица. Чак 2.758 лица има тек 1. степеном стручне спреме, 2. степен има 3.666 лица, док је са 7. степеном тек 309 лица.

Незапосленост младих

Подаци за 2005. годину	Мушкарци	Жене	Укупно
Укупан број незапослених лица	263	422	685
Укупан број незапослених лица до 30 година	128	150	278
Незапослена лица са I степеном квалификације до 30 година старости	24	20	44
Незапослена лица са II; III; IV; V; степеном стручне спреме до 30 година старости	93	98	191
Незапослена лица са вишом и високом стручном спремом до 30 година старости	11	33	44

Етничка структура становништва							
НАРОД	1981	1991	2002	НАРОД	1981	1991	2002
Срби	16927	17000	16425	Бугари	1	2	0
%	94,30	95,96	96,27	%	0,01	0,01	0,00
Мађари	7	6	1	Муслимани	4	8	1
%	0,04	0,03	0,01	%	0,02	0,05	0,01
Македонци	20	32	27	Црногорци	72	99	25
%	0,11	0,18	0,16	%	0,40	0,56	0,15
Румуни	3	0	2	Буњевци	0	0	2
%	0,02	0,00	0,01	%	0,00	0,00	0,01
Словаци	5	3	0	Албанци	7	4	0
%	0,03	0,02	0,00	%	0,04	0,02	0,00
Југословени	666	140	21	Украинци	0	0	1
%	3,71	0,79	0,12	%	0,00	0,00	0,01
Роми	86	331	417	Чеси	1	0	0
%	0,48	1,87	2,44	%	0,01	0,00	0,00
Хрвати	23	19	14	Власи	0	0	0
%	0,13	0,11	0,08	%	0,00	0,00	0,00
Словенци	4	1	5	Бошњаци	0	0	0
%	0,02	0,1	0,03	%	0,00	0,00	0,00
Немци	8	6	1	Горанци	0	0	0
%	0,04	0,03	0,01	%	0,00	0,00	0,00
Остали	116	65	118				
		0 37	0 69				

- Према етничкој структури, убедљиво највећи број становника чине Срби (по попису из 2002. – 96,27%. Од осталих етничких група бројем се издвајају само Роми (по попису из 2002. – 2,44%.

Природни прираштај и тенденције

Природни прираштај са основним подацима	
Подаци / попис	2005
Број живо рођених	133
Број умрлих	252
Природни прираштај	- 119
Ванбрачно рођених	36
Заведених бракова	71
Разведених бракова	24

Општина Лајковац	1963	1971	1981	1991	2002	2005
Живо рођени	260	204	213	209	199	133
Умрли	156	189	228	223	276	252
Природни прираштај	+104	+15	-15	-14	-77	-119

Велики утицај на становништво општине Лајковац има ширење површинских копова РБ Колубара. Економска структура данашњег становништва са иселиених села Мали Борак и Скобаљ је генерално промењена. Од чисто пољопривредног становништва створено је становништво које је запослено у РБ „Колубара“ и бави се пољопривредом као додатном делатношћу. Већина радно способног становништва ради у РБ „Колубара“.

3.3. АНАЛИЗА КЉУЧНИХ АКТЕРА

3.3.1. Општина Лајковац – најбитнији актер развоја омладинске политике

Органи општине Лајковац:

Скупштина општине Лајковац састоји се од 35 одборника, који се бирају на изборима, редовним на сваке четири године или ванредним, по пропорционалном систему.

Председник општине кога бира Скупштина на предлог одборника из својих редова. Председник општине представља и заступа општину и представља извршну власт.

Општинско веће које бира Скупштина на предлог председника општине. Тренутно општинско веће Лајковац се састоји од једанаест чланова, председника и заменика општине и девет чланова. Општинско веће има своја радна тела.

Канцеларија за младе (КЗМ) општине Лајковац основана је одлуком председника општине Лајковац у априлу 2008. године. Активан рад Канцеларије отпочео је у септембру исте године. Канцеларија је лоцирана у улици Владике Николаја 15/16. Канцеларија има једног запосленог локалног координатора.

КЗМ је изузетно активна, што се може видети и из прегледа активности приказаног у одељку 1.2.

Савет за младе формиран је Одлуком председника општине Лајковац, чиме је исказана јасна намера локалне самоуправе за озбиљнији приступ питањима младих. Савет броји 16 чланова. Основне активности Савета су надзор рада КЗМ и унапређење положаја младих.

3.3.2. Центар за социјални рад је основна установа социјалне заштите која обавља послове социјалне и породично - правне заштите. Њен рад одређују следећи акти и закони: Закон о јавним службама, Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, Закон о раду, Закон о јавним набавкама, Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја...

Анализа стања младих из перспективе социјалне заштите

На основу евиденције Центра за социјални рад, млади се, као корисници услуга Центра, јављају врло ретко. Центар на евиденцији тренутно има 20 младих. За помоћ се јављају најчешће Роми (мада ни они не у великом проценту), и то из следећих разлога: врло рано склапање (углавном ванбрачних) заједница, ране трудноће и рађање, смештај деце у установе. Такође, дешава се да се млади људи, углавном Роми, обраћају захтевима за тренутне и друге врсте помоћи, јер се налазе у стању социјалне угрожености.

Делинкветно понашање није изражено у општини Лајковац. Само двоје младих се налази у васпитно-поправним домовима. Одређен број младих се Центру, по захтеву суда, обраћа због саобраћајних прекршаја, при чему се детаљно раде анамнезе породице и на њих делује саветодавно.

У општини Лајковац постоје и младе особе са посебним потребама, у вези са чим Центар такође делује, како у смислу материјалне подршке, тако и саветодавно.

Млади људи у Лајковцу немају појачане социјалне проблеме, мада се у последње време примећује пораст незапослених младих који се Центру јављају ради посредовања у проналажењу посла.

Код младих људи који су засновали брачне заједнице, постоји одређен број оних са брачним и породичним проблемима. Са њима се углавном ради саветодавно, а озбиљнији случајеви се упућују у Саветовалиште за брак и породицу.

У анкети спроведеној у Средњој школи „17. септембар“, 100% анкетираних је рекло да је Лајковцу потребно Саветовалиште за младе.

3.3.3. Национална служба за запошљавање, филијала Ваљево, преко испоставе Лајковац усклађује понуду и тражњу на тржишту рада, посредује између предузећа, центара за обуку и школа, игра активну улогу у развоју локалних стратегија и програма запошљавања.

Филијала Националне службе за запошљавање је институција која организовано брине о незапосленима општине. Незапослени остварују право на обавештавање о могућностима и условима за запошљавање; посредовање у запошљавању; додатно образовање и обуку; мере активне политике запошљавања; новчану накнаду за време незапослености.

Као и у свим другим филијалама НСЗ-а тако и Ваљевска филијала пружа младима са евиденције све оне програме који се реализују на подручју целе Републике:

- могућност завршавања бесплатних обука које се реализују за тржиште рада (информатичка и обука за страни језик почетног или вишег ранга) за које постоји велика заинтересованост. Обуке се реализују у Ваљеву. Због ограничених финансијских средстава, мали број лица може добити шансу да похађа обуку.
- могућност завршавања обука преквалификације за познатог послодавца које су такође бесплатне за лице које их завршава. чиме лице по завршетку исте има обавезу заснивања радног односа код послодавца за кога се обука и врши
- могућност субвенцирања доприноса за младе до 30 година које се дају послодавцу који упусти такво лице са евиденције НСЗ-а
- могућност коришћење финансијских средстава НСЗ-а за лица која су заинтересована за покретање сопственог бизниса
- могућности пружања услуга у свери професионалне оријентације и планирања каријере
- могућности стручног усавршавања и оспособљавања (програми финансирања приправника, приправника –волонтера, практиканата)

Млади и незапосленост

По евиденцији НСЗ-а из августа 2009, број незапослених младих у Општини је следећи:

Број мушкараца од 15-30 г	128
Број жена од 15-30 г	150
Укупан број младих лица на евиденцији	278

Посматрано по стручној спреми, то изгледа овако:

Степен стручне спреме	Мушкарци	Жене	Укупно
I	24	20	44
II	1	1	2
III	70	45	115
IV	22	51	73
V	0	1	1
VI	10	21	31
VII	1	12	13

Као што се из наведених података може видети, на евиденцији је тренутно 278 младих, од чега је 150 жена и 128 мушкараца.

Што се тиче жеља када је упитању запошљавање, млади преферирају државне и друштвене организације и предузећа (ПБ РБ „Колубара“, Елмонт, органи локалне самоуправе), док се слабије одлучују за рад у приватном сектору.

3.3.4. Основне и средње школе

Лајковац има две основне школе, средњу школу и обданиште. Основне школе су урадиле Школски развојни план до 2009. године кроз пројекат Светске банке и Министарства просвете и спорта.

Основна школа „Миле Дубљевић“ у централној школи у Лајковцу и десет издвојених одељења има око 1100 ученика распоређених у 58 одељења, са којима ради 70 наставника.. Издвојена су следећа одељења: осмогодишња у Боговађи и Бајевцу и четворогодишња у Ћелијама, Непричави, Марковој Цркви, Пепељевцу, Доњем Лајковцу, Селу Лајковцу, Ратковцу и Врачевићу.

Основна школа „Димитрије Туцовић“ у највећем селу општине Јабучју и три издвојена одељења има 370 ученика. Издвојена четворогодишња одељења налазе се у Доњем Јабучју, Малом Борку и Скобаљу.

Средња школа „17. септембар“ једина је средња школа у општини Лајковац. Школа у просеку има око 600 ученика који се на три одсека (електротехнички, машински и економски одсек) образују за једно од седам занимања. Постоји од 1980. године, а већ годинама је карактеришу добра организација и професионалан приступ раду наставног особља.

Поред реализације наставних планова и програма, посебна пажња се поклања васпитању ученика и прихватању општеважећих позитивних норми и вредности. Школа успешно прати трендове и на основу њих формира потребне и атрактивне смерове и прилагођава наставни програм. Поред тога, управа прати и потребе општине Лајковац. У школи је запослено 50 лица.

Школу похађа и значајан број ученика из суседних општина: Лазаревац, Уб, Мионица, Љиг и Ваљево.

Све школе имају ђачке парламенте.

3.3.5. Дом здравља, као установа примарне здравствене заштите, организује здравствену заштиту грађана Лајковца. Његов рад одређен је Законом о здравственој заштити, Законом о здравственом осигурању и другим актима. У Дому функционишу најпотребније специјалистичке службе. Дом здравља има службе Опште медицине, Медицине рада, Педијатрију, Интерно, Гинекологију, Стomatологију, Патронажну службу, Биохемијску лабораторију и Рентген. Дом здравља нема Хитну службу, али је рад Опште медицине тако организован да медицинске екипе одлазе на терен по позиву на телефон. Општа медицина има кућну негу и лечење, кућне посете, док посете мајкама и новорођенчадима, као и акције контроле здравља становништва, организује Патронажна служба.

Установа располаже стандардним медицинским апаратима старијег датума. Започето је обнављање опреме. Ревитализацију Дома здравља помаже општина Лајковац, која је издвојила буџетска средства за набавку опреме и замену делова, реконструкцију крова и набавку службеног возила.

У свом саставу Дом здравља има здравствене станице у Јабучју, Боговађи и Словцу, и амбуланте у Бајевцу, Врачевићу и Малом Борку.

3.3.6. Културни центар „Хаџи Рувим“ основан је 1993. године као јавна установа која обједињује све програме културе у општини Лајковац. Културни центар располаже биоскопско-позоришном салом и галеријским простором. У саставу Културног центра ради и Дом младих са модерним објектом који има дискотеку и клуб. У Дому младих се организују концерти, DJ вечери, журке, трибине, радионице.

Под окриљем Културног центра делују фолклорно друштво, мешовити хор, ликовни клуб и ликовна секција за децу, а у плану је оснивање драмске секције. Културни центар има и издавачку делатност.

Фолклорно друштво има сениорски и дечји ансамбл који наступају и ван граница наше земље – у Италији, Грчкој, Португалији и другим европским земљама. У Лајковцу на крају године одржавају традиционални годишњи концерт.

Хорско певање једна је од новијих активности Културног центра. Поред литургијског певања у цркви Светог Димитрија, хор под диригентским вођством

етномузиколога Јасмине Милојевић наступа у Београду, Ваљеву, Лазаревцу, на Данима Лајковца и другде.

Центар организује позоришне представе и биоскопске пројекције, концерте, промоције и књижевне вечери, трибине. Поред тога, КЦ је организатор и домаћин више традиционалних манифестација:

- *Дани Лајковца* су градска културно-забавна манифестација која се организује крајем јула, поводом градске славе Огњене Марије.
- *Колубарски вез* је међународна смотре фолклора која се одржава сваког октобра.
- *Хаџи Рувимов фестивал* поезије са гостујућим књижевним клубом одржава се у октобру.
- *Ликовна колонија у Боговађи* и *Хаџи Рувимов ликовни салон* традиционално се организују у септембру.
- *Жене стварају* мартовска је смотре ликовне и примењене уметности жена из ваљевског, лазаревачког и суседних крајева. Представљају се уметничким сликама, фотографијама, радовима на керамици и платну, модним и другим креацијама.

3.3.7. Градска библиотека Лајковац располаже са 186 м² простора у којем су смештени: дечје одељење са читаоницом, читаоница – медијатека, два депоа за књиге, канцеларијске и помоћне просторије.

Књижни фонд библиотеке садржи око 40.000 књига.

Поред прелиставања најзначајнијих новина и часописа, корисницима Библиотеке су у читаоници доступни домаћи и сателитски ТВ програми.

У Градској библиотеци је запослено 14 радника, ангажованих на стручним библиотечким пословима, организацији културних догађаја и административним пословима. Библиотека чува књиге, часописе, записе и другу грађу од општег интереса и формира Завичајни фонд.

Поред основних послова, Градска библиотека организује низ културних догађаја као што су књижевне вечери, предавања, изложбе старих и ретких књига, продајне изложбе књига и изложбе ликовних радова.

3.3.8. Споменици културе

На подручју општине Лајковац налази се неколико вредних споменика културе. Међу најзначајније свакако спада манастир Боговађа кога је на старим темељима 1543. године подигао јеромонах Мардарије Јоксимовић. а 1791. године обновили кнезови Велимировићи из Јабучја. Сем њега, ту су још и Маркова црква, Црква светог Николе у Степању, Црква Арханђела Михајла у Јабучју, Црква спомен-костурница у Ћелијама, Јолића воденица, Јеринин град у Словцу...

3.3.9. Цивилни (НВО) сектор

Црвени крст Лајковац (ЦКЛ) је хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација основана за територију општине Лајковац и саставни је део Црвеног крста Србије .

ЦКЛ врши поверена јавна овлашћења утврђена Законом и обавља друге послове од јавног интереса у складу са ратификованим међународним уговором, законом и другим општим актима. При њиховом вршењу, односно обављању, ЦКЛ има положај организације која помаже надлежним државним органима у хуманитарној области.

ЦКЛ је правно лице са правима обавезама и одговорностима утврђеним законом и Статутом ЦКЛ.

Оно по чему је Црвени крст препознатљив је социјална делатност у оквиру које се спроводе традиционалне акције.

Већина акција је првенствено усмерена на рад са младима и превентивног су карактера, било да су то предавања и трибине, или конкретне акције које захтевају учествовање подмлатка и омладине, као што су: ликовно-литерални конкурс Крв живот значи, учествовање у камповима, Трка за срећније детињство и др., па до акција искључиво социјалног карактера у којима се наменски прикупља новчана тако и друга помоћ, укључујући и акције добровољног давања крви на којима учествују ученици и које се организују у Средњој школи.

Акције се реализују сарадњи са основним школама, средњом школом, Центром за социјални рад, службама Дома здравља, ОУП-ом Лајковац, Општином Лајковац и др.

Велику помоћ у организовању акција пружају волонтери који су најактивнији у области добровољног давања крви као и у акцијама социјалног карактера. Волонтери су различитог узраста и углавном су ученици средње школе и незапослени.

Такође сваке године студенти Факултета политичких наука – смер социјална политика, имају обавезу да похађају 30 часова праксе у Црвеном крсту, и том приликом учествују у акцијама социјалног типа.

НВО „Рука – руци“ најактивнија је невладина организација у општини Лајковац. Од више реализованих пројеката посебно се истиче пројекат инклузије деце са посебним потребама у спортске активности, под називом „Спорт за све“. Пројекат се реализује у сарадњи са спортском организацијом SKONE из Шведске. Пројектом је обухваћено око 70 деце. Активности се спроводе већ више година у континуитету. Организација је већ реализовала заједничке акције са КЗМ.

У општини Лајковац постоји више **подмладака политичких партија**, у чији рад је укључено око 300 младих.

3.3.10. ЈП РТВ Пруга је рад почела 28.08.1999. године, оснивач је локални СПС, а у новембру 2001. године је извршен пренос права на Општину Лајковац. Радио има савремену опрему за производњу и емитовање програма, са предајником снаге 300 вати. У техничком смислу предузеће потпуно функционише у складу са Законом о радиодифузији. Радио Пруга има локалну покривеност, и њена чујност је на подручју Лајковца и Лазаревца. Радио има 12 запослених и три хонорарна сарадника.

Основна програмска концепција Пруге јесте да у информативном делу буде локални сервис грађанима Лајковца и да на адекватан начин представи збивања у Лајковцу суграђанима и суседним општинама. Концепција се реализује кроз локалне дневнике, вести, сервисне информације, контакт-емисије у којима гостују функционери Општине, јутарњи програм...

Радио Пруга има и едукативне и забавне садржаје за све популационе групе.

Мобилна техничка екипа Радио Пруге пружа услуге озвучења и директних преноса манифестација и догађаја мањег и средњег обима.

3.3.11. Спортске организације и удружења

У спортским организацијама и удружењима спроводи се стручно педагошки рад, тренажни рад, рекреативни рад и негују се здрави стилови живота. У различите клубове укључено је преко 1.200 младих. Спортске организације и удружења већим делом финансира Општина. Активности се спроводе у континуитету.

Лајковац располаже отвореним теренима за спортске активности, међу којима се издваја одличан фудбалски стадион. У току је велика општинска инвестиција – формирање спортско-рекреативног центра, односно изградња хале спортова и отворених пливачких базена у близини стадиона. Сви спортски објекти ће се налазити у близини основне и средње школе, тако да ће бити у функцији наставе физичког васпитања младих Лајковчана.

С обзиром да је Лајковац настао као железничко место, већина спортских клубова и данас носи име „Железничар“. Још 1927. године, радници железнице основали су фудбалски клуб под тим именом. Клуб је сада члан Српске лиге "Запад". У окружној лиги Колубара такмиче се „Младост“ из Врачевића, „Задругар“ из Лајковца, "Д.Туцовић" из Ћелија и ОФК "Јабучје" из Јабучја . Општинску лигу чине: "Рубрибеца", "Непричава", "Пролетер" из Бајевца, "Степање", "Полет" Доњи Лајковац, "Колубара" Јабучје, "Ратковац" и "Слога" из Боговађе.

Лајковац има мушки и женски кошаркашки клуб, који је својевремено успешно наступао у I српској лиги. Од недавно постоје и два одбојкашка клуба. Карате клуб на турнирима у земљи и иностранству осваја многобројне медаље и признања. Активни су и шахисти и тенисери, организујући повремено турнире или учествујући на њима у другим градовима. Чланови Планинарско-смучарског друштва "Ђира" освајали су врх Килиманџара, као и највиши врх Балкана. Рафтинг клуб је редован учесник на регатама у Србији, а радио-аматери имају највећи број остварених веза у држави.

Општина Лајковац сваке године издваја буџетска средства за развој спорта, рад клубова и организацију такмичења, желећи да поспеши правилан развој младих, тако да инсистира на раду са млађим категоријама

3.4. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋИХ РЕСУРСА

У овом одељку дат је преглед постојећих финансијских средстава намењених младима добијених из локалног и-или републичког буџета, и наведене су активности које су реализоване уз финансијска средства из буџета. У одељку су наведена сва издвајања намењена младима (стипендирање младих, плаћање превоза до школе, бесплатне средњошколске ужине...). Подаци су добијени у општинском одељењу за буџет.

Општински буџет

Одлука о буџету општине Лајковац се доноси на начин и по поступку предвиђеним пословником о раду СО за доношење одлука. Предлагач буџета је општинско веће, а усваја га Скупштина општине. У последње време грађанима се пружа могућност увида у начин и поступак доношења буџета, као и шанса да сами дају предлоге и сугестије.

Следећа табела показује динамику раста буџета општине Лајковац.

1997. година	10 780 000,00 динара
1998. година	17 443 209,00 динара
1999. година	19 333 247,00 динара
2000. година	31 237 839,00 динара
2001. година	67 191 686,00 динара
2002. година	104 364 844,00 динара
2003. година	156 635 455,00 динара
2004. година	184 022 082,00 динара
2005. година	350 954 546,00 динара
2006. година	779 987 362,00 динара
2007. година	700 357 444,00 динара

Хронолошки преглед буџета општине Лајковац, указује нам на перманентни тренд раста буџета, што је охрабрујућа чињеница.

Средства из општинског буџета намењена младима

Буџетска издвајања за 2008.	Реализоване активности
525.093,04	Школски спорт – укљ. школараца у спорт. акт.
139.000,00	Средства за КУД „Железничар“
249.600,00	Спорт за све, пројекат НВО „Рука руци“
7.011.158,28	Спортске организације
4.080.360,00	Студентске стипендије
224.306,85	Ученичке награде
1.014.585,82	Ужина за сиромашне ученике
34.800,00	Превоз ученика специјалне школе
1.355.682,34	Исхрана и смештај ученика специјалне школе
14 634 584,00 динара	Укупно

Средства из републичког буџета намењена младима Лајковца

Буџетска издвајања за 2008.	Реализоване активности	Реализатор
574.740,00 (МОС)	Клуб младих „Колубара“	Канцеларија за младе

Материјални ресурси

Основни материјални ресурси Општине који се непосредно тичу младих јесу

- Простор Културног центра и Дома младих
- Просторије ЈС
- Простор Библиотеке
- Школски терени
- Фудбалски стадио

3.5. SWOT АНАЛИЗА

Ова анализа представља алат за идентификацију могућих предности општине Лајковац у односу на окружење и компаративне системе. При овој анализи треба имати у виду да су:

- **Снаге** – средства и фактори који заједници осигуравају предност у односу на друге
- **Слабости** – фактори или трендови који представљају слабости или ограничења
- **Могућности** – оно што је корисно за развој, што се може искористити ради реализовања развојни шанси
- **Претње** – неповољни трендови који воде смањењу динамике развојних акција

Реализација стратешких циљева не може се постићи само линеарним следом активности. Многи фактори који делују паралелно и истовремено утичу на процес њене примене и реализације, и они могу успоре или убрзају достизање циљева.

S <u>Предности</u>	W <u>Слабости</u>
<ul style="list-style-type: none"> - КЗМ - НВО «рука руци» - Велики броја отворених спортских терена (фудбал, кошарка, одбојка на песку) - Почетак израде етно села на Колубари - Дом младих - Дечије одмаралиште ЦК у Боговађи - Повољан географски положај - Разграната мрежа регионалних и локалних путних праваца - Културно-историјско наслеђе 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољна заинтересованост младих за постојеће активности - Незавршени културни и спортски објекти - Недостатак активности намењен младим у селу - Неадекватно коришћење буџетских (ЛС) средстава на спортске и културне активности
O <u>Могућности</u>	T <u>Претње</u>
<ul style="list-style-type: none"> - Израда спортског центра поред школе - Изградња амфитеатра - Изградња нових школа у Јабучју и Врачевићу - Подршка са националног нивоа - Партнерство на регионалном нивоу - Формирање хитне службе (у току) - Изградња Етно центра на Колубари 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатак финансијских средстава - Недостатк адекватне сарадње спортских организација са ЦСР и Школама - Велика незапосленост - Неразвијеност малих и средњих предузећа - Одлазак младих у веће градове - Одлазака стручних лица из разних организација због нереализованих планова (недостатак финансија) - Пораст свих облика социјално неприхватљивих облика понашања код младих

3.6. ПРЕСЕК СТАЊА И ПОЛОЖАЈА МЛАДИХ

У општини Лајковац, као и у већини општина у Србији, дуги низ година уназад не постоји системско бављење питањем младих. Због тога су проблеми младих бројни и разноврсни. Ипак, на основу горе наведених података, као основни проблеми посебно се издвајају следећи:

- **Проблем активизма и мобилности младих**

Активизам младих Лајковца на ниском је нивоу. Евидентан је низак степен укључености младих у дефинисању и задовољењу својих потреба унутар заједнице. Смеслено учешће младих у друштву захтева сигурно, пријатељско и подстицајно окружење које омогућава младима да учествују у процесу доношења одлука које директно утичу на квалитет њиховог живота и развој друштва у целини. Овај процес треба да се заснива на обавештености о могућностима које постоје у окружењу. Подаци о различитим облицима учешћа младих у друштву јесу разнородни и несистематизовани. Недостају, такође, информације намењене младима о могућностима, релевантним активностима, организованим догађајима и других важним аспектима из њиховог живота. Ови проблеми указују на чињеницу да млади већ годинама представљају једну од највећих маргинализованих група у нашем друштву а њихово активно учешће није било тема интересовања и истинског ангажовања, како на државном тако и на локалном нивоу.

Мобилност младих, која је јако важна због стицања и размене искустава и идеја, као и подстицања комуникације, на ниском је нивоу. У Општини нема организованих видова размене младих, ни на међуопштинском нити на државном и међународном нивоу.

Перспективе за додатни омладински ангажман умањују и недовољни ресурси за омладинско самоорганизовање и неразвијен невладин сектор. Од локаланих невладиних организација активнија је само НВО „Рука руци“.

Постојање ђачких парламената, формирање Клуба младих „Колубара“, и, посебно, формирање КЗМ добра су база за решавање наведених проблема. Како се из извештаја реализованих активности види, одмах након формирања КЗМ дошло је до повећаног активизма младих и већег броја програма за младе.

- **Проблем незапослености младих**

Као и на глобалном, државном нивоу, и у општини Лајковац је присутан константан негативан природни прираштај. Велики број младих одлази из свог завичаја. Један од основних разлога због којих млади напуштају свој родни крај јесте недостатак радних места и немогућност запослења. Тежња младих за одласком, било ван земље, било у велике градове у земљи (Београд, најчешће), свакако је у највећој мери проузрокована немогућношћу да пронађу адекватно запослење.

Један од проблема приликом процеса запошљавања свакако је и недостатак практичног радног искуства. За решавање овог проблема, опет, нема организоване понуде за учешће у програмима волонтирања или стажирања кроз које би млади могли да стекну радно искуство. Такође, сиромашна је понуда неформалног образовања којим би незапослени млади стекли додатне вештине (информатичке, страни језици...) неопходне за добијање посла.

По евиденцији НСЗ-а из августа 2009, у Општини је 278 незапослених младих, од чега 150 жена и 128 мушкараца.

Млади преферирају државне и друштвене организације и предузећа (ПБ РБ „Колубара“, Елмонт, органи локалне самоуправе), док се слабије одлучују за рад у приватном сектору.

Оно што охрабрује јесу два покренута програма Омладинског предузетништва: у Средњој школи ”17 септембар” за ученике завршних разреда у организацији МОС-а, Републичке агенције за МСПП и Норвешке организације ”ВІР”; за старије од осамнаест година у организацији МОС-а и USAID-а.

Решавање проблема незапослености, као једног од централних проблема, свакако би могло да доведе и до ублажавања осталих проблема, односно, уколико се у томе не успе, незапосленост може дугорочније паралисати развојне шансе Општине.

- **Недовољни и неадекватни културно-образовни, спортски и други садржаји за младе**

Анкета спроведена у Средњој школи показала је да млади људи у Лајковцу желе више спортских и културних садржаја, нису задовољни укупним културно-спортским дешавањима иако цене постојање великог броја спортских клубова и организација. Средњошколци се, такође, жале на недостатак спортских терена, уређених паркова, базена и других простора намењених младима.

Евидентна је сиромашна понуда и низак степен укључености младих у културно-образовне, спортске и забавно-рекреативне програме у заједници. Релевантне институције по правилу не нуде никакве посебне програме за младе, или их пак нуде спорадично и без посебног плана. Осим делимично КУД-а и појединих спортских удружења, не постоје цивилне организације које примарно поспешују активизам младих. Нема адекватног садржаја и понуде који би инволвирани младе и смислено их ангажовали. Уочљива је и слаба понуда било каквих облика неформалног образовања и програма који негују и развијају креативност младих.

Постојећи начини информисања младих о дешавањима за младе, неадекватни су и у раскораку са потребама младих. Такође, недовољна је и партиципација младих у осмишљавању културно-образовних, спортских и других забавно-рекреативних програма

У Општини је, као последица опште културне дегенерације деведесетих година прошлог века, приметна и слаба заинтересованост младих за квалитетне садржаје из културе.

- **Здравље младих**

Здрављу младих у Лајковцу посвећује се одређена, али не и довољна пажња.

Како и истраживања Светске здравствене организације и Уницефа показују, у Србији је здравље младих угрожено све већим порастом сексуално преносивих инфекција, болести зависности, као и депресије.

Сумарно гледајући, млади људи у Лајковцу немају проблеме високог ризика, али је неопходно постојеће стање довести на виши ниво. Нарочито је важно да се организују превентивне активности у домену здравља младих, како физичког, тако и психичког.

Анализа здравства у Лајковцу показује да, сем спорадичних акција, не постоји системско промовисање здравих стилова живота, нити организовано

указивање на штетност употребе алкохола, дувана и других психоактивних супстанци. Такође, доступност превентивних и консултативних здравствених услуга, не прати потребе младих. Не постоје организоване, перманентне едукативне кампање за младе, нарочито за оне средњошколског узраста код којих је превенција посебно важна и корисна.

- **Социјално угрожени млади**

У складу са бројем незапослених лица, логично је да је и број сиромашних породица у Општини незанемарив. Због тога је потребно посветити посебну пажњу социјално угроженим младима.

Локална самоуправа пружа одређену врсту помоћи у виду субвенционисања ученичког превоза, исхране и уџбеника, ЦСЗР организује повремене врсте помоћи, а КЗМ је такође покренула одређену иницијативу на овом пољу. Али, рад на социјалној инклузији младих потребно је унапредити и систематизовати, укључивањем свих релевантних субјеката унутар локалне заједнице.

4. СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И ПРИОРИТЕТИ

При решавању наведених проблема три стратешка правца карактерисаће приступ којим се максимализује ефекат спровођења Акционог плана:

- 1) *Повећање обима, квалитета и примерености услуга и активности намењених младима;*
- 2) *Ојачавање локалних ресурса за омладински рад;*
- 3) *Развијање регионалне сарадње за спровођење омладинске политике.*

Логика везе између ова три стратешка правца јесте у идеји да фундаменталне промене у прилагођености програмских садржаја за младе, повећању њихове разноврсности, доступности и обухвата – јесу могуће само ако се локални капацитети свих актера у заједници који раде са младима, а посебно Канцеларије за младе, ојачају, додатно умреже и прилагоде партиципативном менаџменту који укључује и саме младе; компезација за недостатке ресурса у самој заједници, у многим случајевима може се пронаћи коришћењем ресурса у региону.

За дефинисане групе проблема, локална заједница се одлучује да делује кроз четири међусобно повезана приоритетна подручја рада са младима:

1. **Оснаживање активизма и повећавање мобилности младих;**
2. **Унапређивање свих облика запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих;**
3. **Унапређење културних, спортских и других садржаја за младе;**
4. **Развијање социјалне инклузије и здравих стилова живота младих.**

Приоритети наведени по редоследу у целини одговарају по редоследу дефинисаним проблемима у "Пресеку стања". Међутим, сходно прихваћеном холистичком приступу у развоју националне и локалне омладинске политике, деловања на остварењу једног приоритета по правилу доприносе и стварању предпоставки и-или директном остварењу других приоритета, те стога овако дефинисани "приоритети" осликавају логичку шему управљања променама која стално тежи да пружи допринос интегралној промени у заједници.

Приоритет 1.

Оснаживање активизма и повећавање мобилности младих

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку "Пресек стања и положаја младих", посебно са проблемима неразвијености грађанског активизма, партиципације младих у процесима одлучивања у школама, установама културе и политикама локалне

самоуправе, те са блиским питањима попут некоришћења ресурса којима се млади укључују у омладинску размену на регионалном и ЕУ нивоу, тј. са недовољно доступним информацијама о могућностима за ангажман младих...

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Апатија и незаинтересованост младих: непреузимање одговорности, одсуство препознавања сопствене важности и самопоуздања, креативности, одсуство осећаја припадности заједници;
- Млади немају добар приступ информацијама о могућностима њиховог учешћа у друштву и о неформалном образовању;
- Недостатак простора и мали број удружења са чијим деловањем би се млади идентификовали: простор за рад и информисање, одсуство подршке за одрживост организација и иницијатива младих;
- Нема довољно омладинских програма и адекватних пројеката који би заинтересовали ширу друштвену заједницу;
- Недовољан број трајних и одрживих волонтерских програма и недовољан број волонтера.

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

1. **Јачати капацитете КЗМ;**
2. **Повећати ниво информисања младих о могућностима омладинског активизма и програмима за младе;**
3. **Развити активизам и волонтеризам младих у Лајковцу;**
4. **Укључити младе у програме омладинске размене у региону и ЕУ.**

Приоритет 2.

Унапређивање свих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих

Без могућности да се запосле млади људи ће размишљати од одласку из места у којем живе. Управо зато стварање могућности за запошљавање младих људи у општини Лајковац представља један од кључних приоритета за младе, саму локалну самоуправу, институције на локалном на државном нивоу, образовни сектор и привреду. Поставља се питање: шта учинити како би се макар мало ублажио ризик одласка односно повећао квалитет живота за младе људе?

Могућности запошљавања и покретања сопственог бизниса у тесној су вези са општим економским стањем у земљи. Додатно, утичу и посебни фактори који се разликују од општине од општине. Карактеристике општине Лајковац који утичу на могућности запошљавања и самозапошљавања су:

- **Недовољно брзо отварање радних** (индустријска зона још није у попутности заживела а где се очекују велики инвеститори, док су мала и средња предузећа у развоју те нису у могућности да отворе тако брзо онолико радних места колико је потребно)
- **Предузећа имају проблем да нађу одговарајуће раднике** (слаба запошљивост услед недостатака знања и вештина те ниска активност код тражења посла)
- **Општина се између осталог ослања на развој пољопривреде** (међутим, домаћинства на селу су већином старачка, нема младих људи, а они који живе на селу запослени су у РБ Колубара па им је пољопривреда додатна активност)
- **Лајковац се налази близу важних саобраћајница и градова** Ваљево и Београд што ипак повећава могућности школовања и запошљавања младих али уједно и утиче на њихов останак изван Лајковца
- **Не постоји могућност неформалног образовања на територији општине**
- **Потребна су већа улагања у инфраструктуру са циљем већег приступа интернету и комуникационим технологијама**
- Према има значајно веће приходе од општине исте величине **Општина Лајковац недовољно улаже у сопствени развој**, а што се одражава на брзину и могућности за запошљавање младих. Улагања су углавном инфраструктурног типа, што је јако значајно, али није довољно. Нема стратешког улагања у људске ресурсе, те развој малих и средњих предузећа и предузетништва. Нема јасне политике изградње повољног окружења за развој бизниса, већ су активности спорадичног типа. Општина Лајковац нема активну Канцеларију за локални економски развој.

Према на могућности запошљавања утиче много фактора могуће је постићи резултате уз систематски приступ овом питању. Неке ће активности показати резултате одмах а неке у дужем временском периоду. Важно је да ово питање постане дугорочно стратешко питање и да се на решавању проблема незапослености ради континуирано те да се у процес укључе равноправно млади, привреда и институције.

Са циљем повећавања могућности за запошљавање и самозапошљавање младих у **Лајковцу** идентификовани су циљеви и активности а детаљан опис се с обзиром на величину ове области налази у АНЕКСУ бр. 3, који је саставни део овог документа.

Израду дела акционог плана који се односи на запошљавање и предузетништво подржао је УСАИД кроз ППЕС програм кроз Програм планирања у ванредним ситуацијама и програм економске сигурности.

ПРИОРИТЕТ 3.

Унапређење културно-образовних, спортских и других садржаја за младе

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку "Пресек стања и положаја младих", посебно са проблемима у вези са културно-образовним и спортским садржајима, као и са недовољном понудом за квалитетно провођење слободног времена уопште.

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Неадекватан квантитет и квалитет културно-образовних, спортских и других забавно-рекреативних садржаја за младе
- Мали број и неадекватна опремљеност објеката и простора и намењених младима (простор за рад и реализацију садржаја),
- Неадекватно информисање о дешавањима за младе - постојећи начини информисања младих у раскораку са потребама младих
- Недовољна заинтересованост младих за садржаје из културе
- Недовољна партиципација младих у осмишљавању културно-образовних, спортских и других забавно-рекреативних програма
- Недостатак различитих видова неформалног образовања

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

- 1. Укључивање младих у креирање и реализовање културних, спортских и забавно-рекреативних садржаја**
- 2. Изградња и адаптација простора за младе**
- 3. Развијање нових облика забавно-рекреативних активности, атрактивних за младе**
- 4. Развијање неформалног образовања**

Приоритет 4.

Развијање социјалне инклузије и здравих стилова живота младих

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку "Пресек стања и положаја младих", посебно са проблемима локалне здравствене заштите, ангажовања младих у организацијама које се баве превенирањем и смањењем болести зависности, заштите репродуктивног здравља, сузбијањем наркоманије и алкохолизма. Такође, безбедност младих у саобраћају, у школи или на местима на којима се окупљају млади, у јасној је вези са питањима социјалне патологије која нпр. произилазе из наркоманије и опијања. Такође, приоритет је повезан и са неопходношћу унапређења социјалне заштите, путем едукације и директним ангажовањем младих.

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Недовољно организованог и континуираног рада на превенцији: болести зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија), сексуално преносивих болести и ХИВ-а, менталних проблема у развојном добу, агресивног понашања и насиља
- Недовољно развијена свест младих о здравим стиливима живота и недостатак подршке правилном психо-физичком развоју младих у областима: развоја здраве и стабилне личности код младих, рекреација, исхрана и репродуктивно здравље.
- Поремећено понашање младих због неконтролисаног конзумирања: алкохола, цигарета и психоактивних супстанци.
- Релативно висок број социјално угрожених младих и младих из сиромашних породица.

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

1. **Унапредити социјалну одговорност заједнице према младима**
2. **Подстицати ангажовање младих на превенцији**
3. **Развијати свест о здравим стиливима живота**
4. **Унапредити психофизички развој младих**

Одељак 5. ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА

5.1 УСКЛАЂЕНОСТ СА НАЦИОНАЛНОМ СТРАТЕГИЈОМ ЗА МЛАДЕ

Акциони план за младе општине Лајковац у потпуности је усклађен са Националном стратегијом за младе коју је, на иницијативу Министарства омладине и спорта, усвојила Влада Србије. Национална стратегија за младе усклађена је са Националном стратегијом Србије за приступање Европској Унији, Стратегијом за смањење сиромаштва, Стратегијом развоја социјалне заштите у Републици Србији, Националном стратегијом запошљавања, Националном стратегијом привредног развоја Србије за период 2006-2012. године, Миленијумским циљевима развоја, Стратегијом развоја здравља младих, Стратегијом развоја менталног здравља, Стратегијом подстицања рађања, Стратегијом унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији, Стратегијом развоја стручног образовања у Републици Србији, и др, као и са одговарајућим међународним документима. Сваки национални документ предвиђа мере подршке и дефинише акције на локалном нивоу, јер је јасно да само јасна повезаност и усклађеност акција на оба нивоа, националном и локалном, може да доведе до унапређења друштвене заједнице у целини.

Тако и Акциони план за младе, који директно претаче принципе и вредности и стратешке и специфичне циљеве дефинисане Националном стратегијом за младе у конкретне акције на локалном нивоу, увезује све принципе дате у наведеним националним документима, а који се тичу младих.

Планирајући како да ефикасно и на најбољи могући начин побољша положај младих, општина Лајковац полази од општих стратешких циљева дефинисаних Националном стратегијом, а то су:

- 1 Подстицање младих да активно учествују у друштву;
- 2 Развијање сарадње младих и обезбеђивање услова за њихово учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима;
- 3 Изграђивање система информисања младих на свим нивоима и у свим областима;
- 4 Обезбеђивање остваривања права на једнакост шанси свих младих у друштву, а посебно младих који живе у тешким условима;
- 5 Подстицање и вредновање изузетних испољавања и постигнућа младих у различитим областима;
- 6 Унапређивање могућности за квалитетно провођење слободног времена младих;
- 7 Развијање отвореног, делотворног, ефикасног и праведног система формалног и неформалног образовања који је доступан свим младима и који је у складу са светским трендовима у образовању и контекстом образовања у Републици Србији;

- 8 Подстицање и стимулисање свих облика запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих;
- 9 Унапређивање безбедности младих;
- 10 Чување и унапређивање здравља младих, смањивање ризика и водећих поремећаја здравља и развијање здравствене заштите прилагођене младима;
- 11 Оснаживање младих за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и заштите животне средине.

За сваки општи циљ дефинисани су специфични циљеви и мере за њихово остварење.

Остваривање ових циљева биће усклађено са наведеним принципима и вредностима и препорукама датим у Националној стратегији за младе, континуирано праћено и вредновано, како би се, у случају евентуалних потешкоћа, благовремено и на одговарајући начин реаговало. Спознајући унапређење положаја и услова за развој младих, који чине темељ напретка сваког друштва као један од кључних задатака локалне заједнице, биће учињени максимални напори како би се наведени стратешки циљеви остварили у задатом временском оквиру, а у складу са реалним друштвеним околностима.

5.2 УСКЛАЂЕНОСТ СА ДРУГИМ ЛОКАЛНИМ СТРАТЕГИЈАМА

Локални акциони план за младе у сагласности је и у великој мери се ослања на Стратегију развоја општине Лајковац 2006 – 2016. Ова Стратегија представља пројекцију развоја општине Лајковац до 2016. године. Овај документ представља основ за будућност Општине. Стратегијом развоја општине Лајковац 2006 – 2016. обухваћене су области привредног развоја, саобраћајне инфраструктуре и реформе локалне самоуправе. Стратегијом није обухваћен друштвени развој, али су неки његови сегменти сагледани у делу који се односи на привредно-економски развој. У поменутом делу изложена је стратегија која обухвата привреду и индустрију, пољопривреду, мала и средња предузећа, предузетнике и туризам.

Анализа целокупног друштвеног контекста наведеног у Стратегији, као и обиље других релевантних података, послужили су како би овај Акциони план добио не само квалитетан оквир, већ и понудио смернице у складу са којим би могла да се развија системска брига о младима у овој Општини.

Поред опште усаглашености Акционог плана и Стратегије, у Стратегији се, у оквиру области Привредни развој, налазе и одређени приоритети и специфични циљеви који се посебно поклапају са одређаним приоритетима и специфичним циљевима Акционог плана, и то:

- Специфични циљ 1. Јачање конкурентности локалне привреде:
 - 1.1 Јачање малих и средњих предузећа и предузетништва
 - 1.3. Подстицај развоју породичних послова и омладинског предузетништва
 - 1.3.1. Подршка развоју омладинског предузетништва
- Специфични циљ 2. Ојачати пољопривреду и рурални развој:
 - 1.1 Процена постојећих пољопривредних и руралних ресурса

- 2.1.1. Израда регистра пољопривредних газдинстава на територији општине
- 2.1.2. Израда плана развоја пољопривреде на територији општине
 - Специфични циљ 3. Унапредити туризам коришћењем локалних потенцијала:
- 3.1. Развој туристичке понуде
 - Специфични циљ 4. Образовање за економски раст и развој:
- 4.1 Образовање за потребе економског развоја
 - 4.1.1. Едукација незапослених, жена, младих и социјално угрожених група о могућностима развоја предузетништва и породичног бизниса.

Поред ове Стратегије, Акциони план је усаглашен и са Локалним еколошким акционим планом, којим су обухваћене области заштите животне средине и комунална инфраструктура.

Оваквом усаглашеношћу различитих локалних стратегија и планова, постиже се хармонизован рад свих локалних актера на остваривању заједничких, међусобно преплетених циљева. Суштина реализације ових циљева јесте, у крајњој инстанци, подзање укупног квалитета живота у општини Лајковац.

Одељак 6. МЕХАНИЗМИ СПРОВОЂЕЊА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ

Управљање у процесу спровођења Акционог плана за младе

Главни актер у спровођењу (а претходно у изради) Акционог плана за младе јесте Канцеларија за младе, док главне активности и њихово спровођење надгледа Савет за младе. Локални координатор/ка чини спону између Канцеларије и надлежних из локалне самоуправе, Савета за младе, јавности и свих осталих учесника у послу који првенствено треба да буде партнерски и резултат сталног консултативног процеса међу свим заинтересованим друштвеним чиниоцима. Под осталим кључним актерима подразумевају се, пре свега, институције и организације које спроводе програме за младе под окриљем општинске управе, а уз подршку релевантних владиних и невладиних институција и организација са републичког нивоа.

Резултати рада Канцеларије за младе, кроз извештаје за чију је израду задужен локални координатор/ка, биће презентовани председнику општине и члановима Савета за младе, који ће својим одлукама обезбеђивати предуслове да се планиране активности реализују у усвојеним роковима. Административно-техничка подршка локалном координатору/ки биће обезбеђена кроз ангажовање лица која ће заједно са координатором/ком чинити Тим Канцеларије за младе, са јасно дефинисаним описом послова и задатака за сваког члана/чланицу Тима.

Праћење и евалуација

Процес праћења (мониторинга) и евалуације спровођења Акционог плана за младе врше:

Тим за мониторинг – прати реализацију пројеката који су конкурсно изабрани и финасирају се из општинских средстава. Тим за мониторинг чине три представника, следеће структуре:

- локална самоуправа, стручни сарадник/ца из службе за финансије (финансијски мониторинг)
- представник/ца локалне самоуправе (Канцеларија за младе)
- представник/ца Савета за младе

Процедуру мониторинга и начин и структуру извештавања формулисаће Савет за младе у сарадњи са Канцеларијом за младе. Тим за мониторинг своје извештаје на месечном нивоу доставља Председнику општине, Одељењу за буџет, Локалном координатору/ки и Савету за младе.

Тим за евалуацију – прати и оцењује активности и резултате пројеката у реализацији и извештава тромесечно Савет за младе.

Тим за евалуацију чини 5 представника/ца следеће структуре:

1. Представник/ца локалне самоуправе

2. Представник/ца Тима за мониторинг
3. Стручно лице из институције, која се бави пројектном тематиком
4. Додати
5. Додати

Извештај Тима за евалуацију доставља се председнику општине и Савету за младе, преко Канцеларије за младе. Овај Извештај је основни документ на основу којег ће се радити ревизија Акционог плана, јер он треба да садржи процену делотворности свих мера које су финансиране као и њихов утицај на локалну средину.

Одељак 7. ПРОМОЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ

Јавна расправа

Процес јавне расправе има за циљ да поспешу дијалог најширег обима у локалној средини и да буде завршна фаза широког консултативног процеса израде Акционог плана за младе. Јавна расправа представља механизам који омогућава најширем кругу грађанства да утиче на будуће мере намењене бризи о младима, а чију ће примену координирати локална самоуправа.

Наведени процес подразумева јавно представљање општинских приоритета у вези са питањима и проблемима младих, као и мерама за њихово решавање, кроз све расположиве медије на локалном и-или регионалном нивоу.

Поред промотивних активности, јавна расправа треба да представља и механизам којим грађани могу да доставе своје коментаре, допуне или измене.

Интегрални текст Акционог плана за младе треба да буде изложен на огласној табли Општине и на званичној општинској интернет презентацији, а грађани могу да у одређеном временском периоду доставе своје коментаре Канцеларији за младе.

Јавна расправа подразумева:

-Јавна расправа почиње у понедељак 16.11.2009. а завршава се у понедељак 30.11.2009.

- Јавна расправа почиње организовањем конференције за штампу у понедељак 16.11.2009. на којој локални координатор и председник Радне групе за израду ЛАПМ презентују медијима приоритете и механизам којим грађани могу да дају своје предлоге

- Механизам за јавну расправу – интегрални ЛАПМ мора да буде на сајту ЛС а табеле активности за 2010. и 2011-2014. г. на огласној табли, поред овога мора да стоји и информација да сви заинтересовани могу да своје писмене коментаре доставе КЗМ сваког радног дана од 10 до 12 ч.

После јавне расправе, Канцеларија за младе, у сарадњи са Саветом за младе, разматра пристигле коментаре, допуне или измене и одлучује да ли ће бити измена у Акционом плану или је потребно додатно објаснити поједина питања грађанима.

